

методів деескалації конфліктів, навичок ненасильницької комунікації та протидії дискримінаційним практикам. У світовій практиці доведено, що саме підвищення професійної культури та етичних стандартів зменшує рівень порушень і позитивно впливає на результативність роботи [3].

Отже, забезпечення прав людини в умовах сучасних викликів правоохоронної діяльності потребує комплексних рішень, які охоплюють законодавче вдосконалення, організаційну реформу, цифрові гарантії та підвищення професійної компетентності кадрів. В умовах європейської інтеграції Україна має дотримуватися найвищих стандартів верховенства права, оскільки саме на їх основі формується довіра суспільства до держави, зміцнюється легітимність влади та забезпечується стабільність правопорядку. Розвиток демократичних інститутів неможливий без ефективної, підзвітної та орієнтованої на потреби громадян правоохоронної системи, яка ґрунтується на повазі до людської гідності та прагне мінімізувати ризики порушень.

Список використаних джерел

1. Права і свободи громадян в умовах воєнного стану. URL: <https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/> (дата звернення 17.11.2025).
2. European Convention on Human Rights, 1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
3. Єршоменко Я. Нові функції та навички поліції під час війни. *Діяльність органів правопорядку під час та після збройних конфліктів (зарубіжний досвід)* : матеріали XIV Міжнар. студ. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 14 квіт. 2023 р.). Вінниця : ХНУВС, 2023. С. 199-200.

Ігор КОВАЛЬОВ

старший викладач кафедри
адміністративно-правових дисциплін
та публічного управління
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

СУТНІСТЬ, КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ПРЕВЕНТИВНИХ ЗАХОДІВ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Превентивні поліцейські заходи є однією з ключових складових правоохоронної діяльності, спрямованої на забезпечення громадського порядку, безпеки та запобігання вчиненню правопорушень. Вони відіграють особливо важливу роль у сучасному суспільстві, де злочинність, правопорушення та інші загрози безпеці громадян є серйозною проблемою, що потребує комплексного підходу. Превентивні заходи дозволяють

правоохоронним органам не лише реагувати на вже вчинені правопорушення, а й попереджати їх, виявляючи потенційні загрози ще до їхньої реалізації. Саме тому їх застосування є важливим інструментом у діяльності поліції та інших органів, що відповідають за підтримання правопорядку.

Поняття превентивних заходів охоплює широкий спектр дій, які можуть бути як організаційними, так і правовими. Вони спрямовані на усунення або мінімізацію загроз, які можуть призвести до вчинення злочинів чи адміністративних правопорушень. Основна їхня мета – запобігти правопорушенню ще до того, як воно відбудеться, а також створити умови, що ускладнюють або роблять неможливим його вчинення. Превентивні заходи можуть бути як загальними, спрямованими на широку аудиторію або певну соціальну групу, так і індивідуальними, коли вони застосовуються щодо конкретної особи, яка потенційно може вчинити правопорушення.

Сутність превентивних заходів полягає в їхній спрямованості на профілактику правопорушень шляхом раннього виявлення загроз та оперативного реагування на них. Такі заходи застосовуються не тільки у випадках, коли є безпосередня підозра щодо особи або ситуації, а й у загальному контексті забезпечення громадської безпеки. Наприклад, патрулювання вулиць, відеоспостереження у громадських місцях, проведення роз'яснювальної роботи серед населення – усе це є формами превентивної діяльності, спрямованої на зниження рівня злочинності.

Для кращого розуміння механізмів превентивної діяльності слід звернути увагу на класифікацію таких заходів. Вона може здійснюватися за різними критеріями, зокрема за метою, способом реалізації, правовими підставами та рівнем впливу.

За своєю метою превентивні заходи поділяються на три основні групи: соціальні, організаційні та правові. Соціальні заходи спрямовані на загальне покращення умов життя громадян, підвищення рівня освіти та культури, формування правосвідомості та дотримання норм суспільної моралі. До них можна віднести проведення інформаційних кампаній, навчальних програм, заходів, спрямованих на соціальну адаптацію груп ризику. Організаційні заходи включають контроль за дотриманням громадського порядку, забезпечення безпеки у публічних місцях, профілактичні рейди, перевірки, а також активну взаємодію з населенням з метою отримання інформації про потенційні загрози. Правові заходи передбачають офіційні попередження, профілактичні бесіди, адміністративний нагляд, винесення приписів щодо уникнення певних ситуацій, які можуть спричинити правопорушення.

За способом реалізації превентивні заходи можуть бути активними та пасивними. Активні заходи включають безпосереднє втручання правоохоронців у ситуації, що мають потенційну загрозу правопорядку. Наприклад, зупинка осіб, що поведуться підозріло, проведення профілактичних розмов із громадянами, які можуть бути схильні до вчинення правопорушень, контроль за поведінкою осіб, що раніше притягувалися до

кримінальної або адміністративної відповідальності. Пасивні заходи своєю чергою передбачають непрямий вплив на ситуацію, наприклад, встановлення камер відеоспостереження, посилене патрулювання певних районів міста, аналіз криміногенної обстановки та відповідне коригування дій поліції.

За рівнем впливу превентивні заходи поділяються на загальні та індивідуальні. Загальні заходи застосовуються до всього населення або окремих соціальних груп і мають на меті створення загальної атмосфери дотримання законності та порядку. Це можуть бути кампанії з підвищення правової обізнаності, публічні заходи, спрямовані на підтримку безпеки, або розширення поліцейської присутності у районах з високим рівнем правопорушень. Індивідуальні заходи, навпаки, застосовуються щодо конкретних осіб, які можуть становити загрозу громадському порядку або вже мали випадки правопорушень у минулому. Сюди можна віднести попередження, адміністративний нагляд, контроль за поведінкою умовно засуджених осіб, обмеження перебування в певних місцях або тимчасову заборону на участь у певних заходах.

Окремо слід розглянути правові підстави застосування превентивних заходів. Усі вони здійснюються на основі чинного законодавства, яке регламентує порядок їх проведення, межі застосування та відповідальність за порушення прав громадян у процесі превентивної діяльності. В Україні правовими основами для застосування таких заходів є Конституція України [1], Кодекс України про адміністративні правопорушення [2], Кримінальний кодекс України [3] та низка інших нормативно-правових актів. Деякі заходи мають чітке законодавче регулювання, наприклад, профілактичний облік осіб, які перебувають у групі ризику, або заборона відвідувати певні місця. Інші заходи є дискреційними, тобто їх застосування залежить від оцінки ситуації правоохоронцем.

Отже, превентивні поліцейські заходи є важливим інструментом забезпечення правопорядку, їхня суть полягає у запобіганні правопорушенням шляхом своєчасного реагування на потенційні загрози. Вони класифікуються за метою, способом реалізації, рівнем впливу та правовими підставами. Важливим завданням є ефективне застосування цих заходів, оскільки їх правильне використання дозволяє значно знизити рівень злочинності, забезпечити громадський порядок та сприяти формуванню безпечного середовища для всіх громадян.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к 96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%96-%D0%B2%D1%80>.
2. Європейська конвенція про громадянство від 7 листопада 1997 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2008. № 13. Ст. 359.
3. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35, 35-36, 37. Ст. 446.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року (зі

змiнами i допов.). *Вiдомостi Верховної Ради України*. 1984. № 51. Ст. 1122.

5. Кримiнальний кодекс України вiд 4 квітня 2001 року (зi змiнами i допов.). *Вiдомостi Верховної Ради України*. 2001. № 25. Ст. 131.

6. Шатрава С. О. Теорiя i практика запобiгання корупцiї в органах Нацiональної полiцiї України: адмiнiстративно-правове дослiдження : монограф. Харкiв : Дiса плус, 2016. 440 с.

Оксана ЛУЧКО

викладач Державного закладу
професiйної (професiйно-технiчної)
освiти зi специфiчними умовами
навчання «Криворiзька академiя
патрульної полiцiї»,
кандидат юридичних наук

ПОЛIЦЕЙСЬКИЙ I ПРАВО НА ЗАХИСТ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТI

Право на захист є одним iз ключових елементiв демократичної правової держави, гарантованих Конституцiєю України та мiжнародними правовими актами. Його актуальнiсть зростає в умовах розвитку демократичної держави, де важливо забезпечити реальний, а не формальний доступ кожного громадянина до механiзмiв правової допомоги.

Актуальнiсть права на захист проявляється у деяких аспектах, зокрема: забезпечення справедливого правосуддя, запобiгання порушенням прав людини, гарантiя презумпцiї невинуватостi, захист честi та гiдностi, пiдтримання довiри до правової системи. У перiод пiдвищеної соцiальної напруги та воєнного стану право на захист стає ще бiльш значущим. Через розгалуженiсть аспектiв звужимо предмет дослiдження до деяких аспектiв забезпечення права на захист полiцейськими (а саме патрульними полiцейськими) i проблемних питаннях, якi виникають при його практичнiй реалiзацiї.

Право на захист є одним iз основоположних, i при притягненнi особи до адмiнiстративної вiдповiдальностi чи то її затримання, роз'яснюється патрульними полiцейськими одразу ж, поряд з iншими основоположними конституцiйними правами. Так, ст. 268 КУпАП закрiплено права особи, яка притягається до адмiнiстративної вiдповiдальностi, серед яких є право при розглядi справи користуватися юридичною допомогою адвоката, iншого фахiвця у галузi права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи [1].

Чимала кiлькiсть справ про адмiнiстративнi правопорушення вiдповiдно до ст. 222 КУпАП вiднесенi до компетенцiї Нацiональної полiцiї, особливо у